

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta (HE 83/2018 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi hallitussihteeri Teemu Nikula, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristöneuvos Esko Hyvärinen, ympäristöministeriö
- erikoistutkija Pekka Helle, Luonnonvarakeskus
- julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus
- suojelu- ja tutkimusjohtaja Teemu Lehtiniemi, BirdLife Suomi ry
- kenttäjohtaja Timo Leskinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- koulutus päällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia siten, että naakka lisättäisiin metsästyslain rauhoittamattomien lintujen luetteloon.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2018.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta katsoo, että naakkojen aiheuttamien vahinkojen rajoittaminen edellyttää uusien säätelykeinojen käyttöön ottamista aiemmin käytössä olleiden ennaltaehkäisevien keinojen lisäksi. Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettuun parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY eli ns. lintudirektiivin 7 artikla mahdollistaa naakan osalta lajin ympärivuotisen rauhoituksen purkamisen, mikä mahdollistaa luonnonsuojelulain poikkeuslupajärjestelmää laajempia toimia naakkojen aiheuttamien vahinkojen rajoittamiseksi. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että naakan rauhoitus puretaan lisäämällä naakka metsästyslain rauhoittamattomien lintujen luette-

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2018 vp

loon. Naakan siirtäminen rauhoittamattomien lintujen luetteloon mahdollistaa naakkojen aiheuttamien vahinkojen ja haittojen rajoittamisen aiempaa joustavammin ja tehokkaammin. Naakkojen pyydystäminen ja lopettaminen tapahtuisi metsästyslain säännösten rajaamissa puitteissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaikki linnut ovat pesimäaikana rauhoitettuja, joten myös naakalle tullaan säätämään valtioneuvoston asetuksella pesimäajan kattava rauhoitus aika, jonka aikana naakkojen pyydystäminen olisi mahdollista vain Suomen riistakeskuksen myöntämän poikkeusluvan tai metsästyslaissa säädetyn ilmoitusmenettelyn nojalla. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että naakat aiheuttavat vahinkoa ympäri vuoden ja suurimmat vahingot ajoittuvat pesimäajan ulkopuolelle. Lainmuutoksen jälkeen naakkojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi ei enää maksettaisi avustusta.

Valiokunta katsoo, että valkoposkiahnien ja merimetsojen suojametsästystä tulee voida harjoittaa luonnonsuojelulain piirissä, jolloin vahinkoja voidaan edelleen korvata. Valiokunta pitää tarpeellisena tätä koskevan sääntelyn toteuttamista mahdollisimman pian.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 83/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 19.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps (osittain)
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas (osittain)
jäsen Mats Nylund r
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Harry Wallin sd

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2018 vp

jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2018 vp

Vastalause

Perustelut

Hallitus on esityksessään HE 83/2018 vp tuonut ehdotuksen metsästyslain muuttamiseksi. Teknisluntoisen 29 §:n tarkistuksen ohella esitys kohdentuu 5 ja 41 §:ään tarkoituksena siirtää naakka rauhoittamattomien lintulajien luetteloon, mikä mahdollistaisi naakkojen aiheuttamien vahinkojen rajoittamisen siten kuin naakkojen pyydystäminen ja tappaminen voisi tapahtua metsästyslain säädösten rajaamissa puitteissa. Esitystä on perusteltu sillä, että naakka aiheuttaa satovahinkoja, rikkoo säilörehupaaleja, pesii rakennusten piippuihin ja sotkee ulosteillaan ympäristöä, ja sillä, että nykyiset vahinkoja rajoittavat toimet eivät olisi riittäviä.

Naakkakanta on runsastunut, kannan vahvuus on noin 110 000 pesivää paria. Naakan levittytyessä uusille alueille vahingot ovat kasvaneet. Ne ovat kohdistuneet joillekin alueille Etelä-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla ja Hämeessä. Vahinkoja aiheutuu ympäri vuoden, vahinkopiikit ajoittuvat pesimäajan ulkopuolelle.

Lakiesityksestä keskeisimmät tahot ovat antaneet lausuntonsa valmistelun tueksi. Lausuntojen pohjalta lakiesitykseen ei ole tehty muutoksia. Ympäristöministeriö on korostanut, että naakkojen tappamisen salliminen niiden lisääntymisajan ulkopuolella ei yksin riitä ratkaisuksi naakkojen aiheuttamien vahinkojen vähentämiseen ja että vahinkoja tulee edelleen ensisijaisesti pyrkiä vähentämään muilla keinoin, silloin kun toimiva menetelmä on olemassa ja sen käyttö mahdollista.

Ympäristöministeriö korosti myös sitä, että hallituksen esityksen mukaisen lakimuutoksen toteutuessa on naakan aseman muuttumista koskevassa viestinnässä korostettava, että metsästys on edelleen kiellettyä pesintäaikana sekä eri lisääntymis- ja poikastenkasvatusvaiheissa. Näitä näkökohtia valiokunnan mietinnössä ei huomioida riittävästi, osin ei lainkaan.

Luonnonvarakeskus on katsonut naakkakannan runsastumiselle olevan jokin ekologinen, luultavimmin ravinnon tarjontaan liittyvä syy, joka tulisi pyrkiä poistamaan, mikäli vahinkoja halutaan vähentää. Luonnonvarakeskuksen mukaan naakkavahingot voitaisiin ratkaista tai vähentää siedettäväksi vaikuttamalla ensisijaisesti ravintotarjontaan ja pesintämahdollisuuksiin sekä karkotus- ja suojakeinojen kehittämisellä. Lisäksi joustavaa poikkeuslupakäytäntöä pidettiin hyvänä ratkaisuna pistemäisissä ongelmatilanteissa ottaen huomioon, että vahinkoja syntyy suppealla alueella naakan koko levinneisyysaluetta ajatellen. Koko lajin rauhoituksen purkaminen sen sijaan on äärimmäinen keino paikallisten vahinkotilanteiden estämiseksi.

Sekä Luonnonvarakeskus että Suomen ympäristökeskus nostivat lausunnoissaan esille sen, että hallituksen esityksen mukainen lakimuutos aiheuttaisi mahdollisesti naakkojen häirintää ja hävittämistä niilläkin alueilla, missä se ei aiheuta vahinkoja, mikä ei edesauta mm. metsästyksen hyväksyttävyyttä yleensä.

BirdLife Suomi ry puolestaan totesi lausunnossaan, että kaikkien lintulajien aiheuttamien haittojen ratkaisemisessa ensisijaisena keinona tulisi olla haittojen ennaltaehkäiseminen. On tärkeää

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2018 vp

tunnistaa ongelmatilanteet ja kehittää haittoja estäviä toimenpiteitä sekä sopeutumista eli toiminnan muuttamista siten, että haitat vähenevät. Mikäli haittoja syntyy edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta, tulee haitankärsijöille korvata vahingot, mikäli ne ovat merkittäviä. Haittoja aiheuttavia yksilöitä voidaan ongelmakohteilla poikkeuslupamenettelyin vähentää, mutta lajien vaino tai suurten yksilömäärien tappaminen ei ole hyväksyttävä ratkaisu yksittäisiin vahinkoihin. Saman suuntaisesti lakiesityksestä ovat lausuneet Suomen luonnonsuojeluliitto ja Luontoliitto.

Nykykäytäntö ja lainsäädäntö on mahdollistanut vahinkojen vähentämisen naakkoja poikkeuslupamenettelyn puitteissa häätämällä ja metsästämällä. Poikkeusluvasta ovat toimineet hyvin, koska naakka älykkäänä lintulajina on häiritäessä oppinut nopeasti välttämään alueita, joissa niitä ammutaan. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käsittelee ja myöntää rauhoitettujen lintulajien, kuten naakan, hävittämistä koskevat poikkeusluvasta koko maassa. Naakan ampumisen mahdollistamia poikkeuslupahakemuksia tehdään vuositasolla arviolta 70. Menettely on hyvin tunnettu, ja lupia osataan hakea ennakoivasti keväisin.

Lupamenettely on hallinnollisesti kevyt ja yksinkertainen. Käsittely kestää keskimäärin noin kuukauden. Asianosaisilla on kuukausi aikaa lain nojalla valittaa poikkeusluvasta. Kokonaisuudessaan poikkeuslupaprosessi kestää yhteensä noin kaksi kuukautta, ellei valituksia tule. Vuonna 2015 Varsinais-Suomen ely-keskus teki yhteensä 68 myönteistä poikkeuslupapäätöstä. Naakka-poikkeusluvasta valitetaan harvoin.

Poikkeuslupamenettelyä on sitä tarvitsevan näkökulmasta kevennetty viime vuosina myöntämällä lupia useammaksi vuodeksi kerrallaan tarveharkinnan mukaan. Tämä on vähentänyt hallinnollista taakkaa sekä viranomaisen että luvan hakijan näkökulmasta.

Nykyisin naakkojen aiheuttamia vahinkoja maataloille myös korvataan, mikä käytäntö hallituksen esityksen toteutuessa poistuisi kokonaan naakan siirtyessä rauhoittamattomien lajien luetteloon. Avustuksia on maksettu vuosina 2012—2016 yhteensä 412 302 euroa, keskimäärin 4 251 euroa hakijalle, mikä on ollut merkittävä kompensatio naakkahaittojen rajoittamistoimista (rakennusten verkottaminen, häätötoimet) ja itse haitoista. Haitat eivät kuitenkaan yksistään hallituksen lakiesityksen mukaisilla toimenpiteillä tule todennäköisesti poistumaan.

Hallituksen lakiesityksen toteutuessa ja naakan siirtyessä rauhoittamattomien lintulajien luetteloon maa- ja metsätalousministeriön tulee varmistaa muutoksen vaikutusten seuranta paitsi naakan aiheuttamien vahinkojen myös naakkakannan koon ja levinnäisyyden suhteen sekä naakan esiintymisessä mahdollisesti tapahtuvien muutosten todentamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että lakiesitys hylätään.

Helsingissä 19.6.2018

Hanna Halmeenpää vihr